

pedig, ha egy kéz munkája, ennek a kétféleségnek semmi szín alatt sem szabad előfordulnia. Itt a hibák tehát mintegy vissza vannak javítva s a krakkai töredék nyelve egységessé téve. A kérdő *è-i* szempontjából tekintve a dolgot épen az 1531-iki bizonyul újabbnak. 2. Ismeretes, hogy Sylvester erősen *í-ző* nyelvjárásban beszélt. De nem tekinthető jobbitásnak, ha a töredék *zygyenlenyk*-et ír az 1531-iki kiadás *zygyenlenyk*-je helyett, mert ugyancsak ebben az 1531-iki kiadásban *zygyenlede* is áll; ép így nem tekinthetők jobbitásoknak a töredék *hallyk kelnyk* alakjai az 1531-iki kiadásnak *klenek* (a vokális színét értem), *hallek*-ja helyett. 3. Itt említem meg, hogy Sylvester következőkép ragozza az *sz* hanggal bővülő *lész v*-töt: *líszek, lís, líszen, líszek, líszenek* stb. Ugyanígy a többi ide tartozó *v*-tövé. Merem állítani a Grammatica hungaro-latina és a Testamentum nyelve alapján, hogy a töredék *lyzen* alakja semmi szín alatt se javítása az 1531-iki kiadás *lezen* alakjának és semmikép se származhatik Sylvestertől. A négy levélnyi szövegen ennyi eltérést tudtam megállapítani, s látható, hogy ez eltérések egy némelyike nagy súlylyal bír Sylvester szerzősége kérdésénél. A töredék nyelve egységes; leszámítva a két kiadás tördelésből származott eltéréseit, az 1531-iki kiadás a nyelvjárás egysége szempontjából megvan rontva, összevissza kuszálva. Annyi kétségtelen előttem is, hogy Sylvester volt Heyden Sebald első fordítója, csak hogy én az *eredeti fordítást a krakkai töredékben látom*, mely Sylvester nyelve szempontjából megrontva, másodsor az 1531-iki kiadásban van meg. *A legrégebbi meglevő nyomtatott magyar szöveg tehát a krakkai töredék.* Vajha e nézetet minél előbb egy teljes példány előkerülésével erősíthetnék meg. Dézsi Lajos dr. pedig fogadja köszönetünket azért, hogy a múzeum unikumát, mindnyájunk becses ereklyéjét, oly pontosan, nagy utánjárással és szorgalommal kiadta.

Dr. Melich János.

G. Mazzatinti. *Gli archivi della storia d'Italia. Vol. I. Fascicolo I. Rocca S. Cascimo, Licinio Cappelli, 1897. (Firenze, Seeber.)*

Egy nagyszabású és a történelmi irodalomra nézve kiváló nyereségűnek ígérkező vállalat első füzete fekszik előttünk. A pár évvel ezelőtt Langlois és Stein által kiadott »Les archives de l'histoire de France« című munka mintájára most az olasz levéltárak s könyvtárak történelmi anyagának — a mennyire lehetséges — teljes kézikönyvét igéri adni Mazzatinti Giuseppe, a forlói királyi liceum tanára. Vállalkozása figyelmet érdemel, de kétséges. vajjon tervét »az összes olasz levél- és könyvtárakat felölelni« megvalósíthatja-e, mert tudvalevő, hogy sehol a világon annyi könyv- és levéltár nem található, mint ép az olasz félszigeten. Igaz, hogy munkájában egész csapata a szakterőknek támogatja őt, de még így is kérdés, vajjon eléri-e a kitűzött célt.

A munka első füzeté 54 városnak különféle levél és könyvtáraitól számol be. Adja majd mindegyiknek rövid történetét, vagy legalább is történeti megjegyzéseket, közli, mik a levéltár főbb alkatrészei és hivatkozik az irodalomra és kiadványokra is. Az egyes városokban esetleg található archivó notarile-kről szólva, összeállítja a jegyzők névsorát is, átlag a XVII. századig, közli azonkívül a nagyobb levéltáraknál, pl. Cividalenál, a legrégebb pápai bullák jegyzékét is.

Végítéletet Mazzatinti könyvéről az első füzet alapján természetesen nem mondhatunk. Munkája hasznos kézikönyvnek ígérkezik, csak azon megjegyzést nem hallgathatjuk el, hogy az anyag rendszeresen egyesítve nem lesz. Az első füzet Udine, Ravenna, Bari, Perugia, Forli, Ancona s Aquila provinciák levéltárait adja, de nagyon hiányosan, így hiányzik Ravenna, hiányzik Perugia maga. Ezen a bajon segíteni fog ugyan a rendszeres index, melylyel minden egyes kötet záródni fog, de ez mindenesetre nehezíteni fogja a munka használatát. Jobb lett volna tán, ha Mazzatinti csak akkor fog a munka kiadásához, ha az egyes provinciákra vonatkozó anyag már együtt van. Egyébként a következő füzetek majd megmutatják, alapos-e ez a kifogás, vagy nem? *Á—y.*

Repertorium Germanicum. *Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des Deutschen Reiches und seiner Territorien im XIV. und XV. Jahrhundert: Herausgegeben durch das k. preussische historische Institut in Rom. Pontificat Eugens. IV. Band I. Berlin, Bath, 1897.*

Midőn a porosz történeti intézet Rómában 1888-ban megalapított, a vezető körök kettős célú tűztek ki elébe: a német történet XVI. és XVII. századbéli történetére vonatkozó forrásanyag közzétételét és egy repertorium készítését, mely a német történetre vonatkozó római s általában olaszországi levéltárakban található anyagot összeállítsa. Pár évvel az intézet megalapítása után megjelent annak első kiadványa, mely a kitűzött cél első részét vette megoldás alá. A XVI. és XVII. századbéli német történetre az eddig megjelent nyolcz kötet nuntiusi jelentés egész új világot vetett, s most, majd tiz évvel az intézet alapítása után, a repertorium első kötete is előttünk fekszik.

Az intézet az eredeti tervtől, melynek alapján a repertorium szerkesztésének történnie kellett volna, kénytelen volt eltérni. Eredetileg ugyanis az volt a terv, hogy mindazon köteteket vagy csoportokat, melyekben a német történetre vonatkozó anyag található, röviden megemlíti, az egyes kutató feladata lett volna aztán ez anyagból az őt érdeklő részt kikeresni. E terv keresztülvitelét azonban az anyag mivolta hiusította meg. Mert az e korbéli regestakötetek anyaga nem országok szerint, hanem chronologiai-lag van rendezve, indexe pedig e kötetek nagy részének hiányzik